

שים לב: בבחינה זו יש הנחיות מיוחדות.
יש לענות על השאלות על פי הנחיות אלה.

תורה שבעל פה

בית, חינוך ומשפחה

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעה וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון	—	(16x4)	—	64 נקודות	
{	—	(12x3)	—	36 נקודות	
					פרק שני
					א: פרק שלישי
סך הכול				100 נקודות	

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון (64 נקודות)

ענה על ארבע מן השאלות 1-5 (לכל שאלה – 16 נקודות).

1. "טובים השניים מן האחד"

א. "אמר רבן שמעון בן גמליאל: לא היו ימים טובים לישראל כחמישה עשר באב וכיום הכיפורים, שבהן בנות ירושלים יוצאות..." (תענית, פרק ד', משנה ח').

ציין שני מאפיינים של הבגדים שלבשו בנות ירושלים במעמד זה, וכתוב את הנימוק שהוזכר במשנה לאחד מן המאפיינים האלה. (5 נקודות)

ב. "קשה לזווגם כקריעת ים סוף".

(1) הסבר את הקושי לזווג בני זוג.

(2) על פי המהר"ל, הסבר את הדימוי של זיווג זה לקריעת ים סוף.

(6 נקודות)

ג. (1) על פי ההלכה, מתי אדם יוצא ידי חובת מצוות "פרו ורבו" מדאורייתא?

(2) על אדם שקיים את מצוות "פרו ורבו" מדאורייתא מוטלת חובה מדברית סופרים להוליד עוד ילדים.

כתוב טעם אחד לחובה זו.

(5 נקודות)

2. יצר ויצירה

א. "על יהלומים שומרים בצורה סגורה ומיוחדת" (הרב יוסף צבי רימון).

הסבר דימוי זה בנוגע ל"איסור נגיעה" בין איש לאישה שאינם נשואים זה לזה. (3 נקודות)

ב. "כי שבע יפול צדיק וקם" (משלי, כ"ד, ט"ז).

הרב יצחק הוטנר כתב שני פירושים לפסוק זה. הוא קיבל פירוש אחד ודחה את האחר.

הסבר את הפירוש שדחה הרב יצחק הוטנר ואת הפירוש שהוא קיבל. (6 נקודות)

ג. "בזמן שהינך מרגיש בקרבך סערת היצר, דע לך שבזה הינך מתדמה אל הגדולים הרבה יותר מאשר בשעה

שאתה נמצא במנוחה שלמה שאתה רוצה בה" (הרב יצחק הוטנר).

(1) במה אדם שמרגיש בקרבך סערת היצר "מתדמה אל הגדולים"?

(2) האם דברי הרב יצחק הוטנר מעודדים גם אותך? נמק את תשובתך.

(7 נקודות)

3. קידושין ונישואין

- א. (1) מהו השלב הראשון שיש לו משמעות הלכתית מחייבת בקשר שבין בני זוג?
(2) כתוב הלכה אחת שמבטאת את המעמד ההלכתי של האישה בשלב זה.
(6 נקודות)
- ב. מהי המשמעות של העיסוק במסמך משפטי (שטר הכתובה) דווקא ברגעי השיא של החתונה? (3 נקודות)
- ג. (1) מתי מברכים "שבע ברכות" מלבד שבע הברכות שמברכים במעמד החופה?
(2) הסבר את שני התנאים הנדרשים כדי לברך שבע ברכות אלו.
(7 נקודות)

4. בניית הבית

- א. "דריש רבי עקיבא: איש ואשה, זכו – שכינה ביניהן, לא זכו – אש אוכלתן" (סוטה, יז, ע"א).
על פי רש"י, דרשה זו נדרשה לפי מדרש אותיות של המילים "איש" ו"אשה". הסבר את דבריו. (4 נקודות)
- ב. החשיבות של "שלום הבית" באה לידי ביטוי בתורה ובדברי חכמים.
כתוב שתי דוגמאות שמבטאות חשיבות זו, והסבר כל אחת מהן. (6 נקודות)
- ג. בכתובה מוזכרות ההתחייבויות של הבעל כלפי אשתו: "ואני בעזרת ה' אעבוד... ואזון ואפרנס ואכלכל... ואלביש אותך... בנאמנות" (תורגם מן הארמית).
(1) מהי מטרת החזרות המרובות על התחייבות הבעל לפרנס את אשתו?
(2) מה לומדים מן המילה "בנאמנות" בנוגע להתחייבות הבעל לפרנס את אשתו?
(6 נקודות)

5. גירושין

- א. על פי ספר החינוך, יש כמה טעמים לציווי של התורה לכתוב גט ולא לגרש אישה בדיבור בלבד.
כתוב שני טעמים לציווי זה. (6 נקודות)
- ב. (1) הסבר מהו "גט מעושה".
(2) ציין שני מקרים שבהם מותר לכפות על איש לתת גט לאשתו.
(5 נקודות)
- ג. (1) הסבר מה הן "הרחקות דרבנו תם".
(2) כתוב שתי דוגמאות להרחקות אלו.
(5 נקודות)

עליך לענות על פרק שני או על פרק שלישי, לפי התכנים שלמדת.

פרק שני (36 נקודות)

אם למדת פרקים א'-י"א מהחוברת, ענה על שלוש מן השאלות 6-10 (לכל שאלה — 12 נקודות).

6. יצר ויצירה

א. על פי הרמב"ם, איסור נגיעה של חיבה בין איש לאישה שאסורים זה לזה הוא איסור מן התורה, ואילו

על פי הרמב"ן, איסור זה הוא מדברי חכמים.

(1) הסבר את עמדתו של כל אחד מהם.

(2) על פי הראי"ה קוק, מהו המצב שבו יסכים הרמב"ן לדעת הרמב"ם?

(8 נקודות)

ב. ריקודים מעורבים של גברים ונשים אסורים אף אם אין שום מגע בין הרוקדים לרוקדות.

כתוב סיבה אחת לאיסור זה. (4 נקודות)

7. מצוות עונה

א. "אם אחרת יקח לו שארה כסותה וענתה לא יגרע" (שמות, כ"א, י').

(1) הסבר בלשונך את שלוש החובות שבפסוק זה.

(2) כתוב מהו ההקשר בתורה שבו מוזכרות חובות אלו, והסבר כיצד למדו חכמים מפסוק זה את חובות הבעל

לאשתו.

(8 נקודות)

ב. "אף על פי שאשתו של אדם מותרת לו... ראוי לו... שינהיג עצמו בקדושה" (רמב"ם, הלכות דעות).

על פי הרמב"ם, כתוב שני דברים שאדם צריך להקפיד עליהם בזמן קיום חיי אישות. (4 נקודות)

8. טומאה וטהרה

א. בנות ישראל החמירו על עצמן והשוו את דין הנידה לדין הזבה.

כתוב טעם אחד לחומרה זו. (4 נקודות)

ב. (1) "ואל אשה בנדת טמאתה לא תקרב לגלות ערותה" (ויקרא, י"ח, י"ט).

כתוב שני איסורים שנכללים בציווי "לא תקרב".

(2) האיסור לחיות חיי אישות עם אישה נידה נכתב בתורה בסמיכות לאיסור לשאת אחות.

מה לומדים מסמיכות זו?

(8 נקודות)

9. כיסוי ראש

- א. בנוגע לכיסוי הראש של אישה נשואה יש חיוב מן התורה ויש חיוב מדברי חכמים. כתוב מהו החיוב מן התורה ומהו החיוב מדברי חכמים. (5 נקודות)
- ב. הרב שלום משאש שאל: "ישנן היום הלובשות איזה כובעים או מטפחות על ראשן... ויש בזה גירוי יותר מהשיער. האם נאסור להן?"
- (1) הסבר את שאלתו של הרב שלום משאש.
- (2) מהי תשובתו של הרב שלום משאש על שאלה זו, ומהו נימוקו?
- (7 נקודות)

10. שאלות קצרות

- ענה בקצרה על שניים מן הסעיפים א-ג (לכל סעיף – 6 נקודות).
- א. "יהודה בן תימא אומר הווי עז כנמר" (אבות, פרק ה', משנה כ'). לפי הרב ישראל ליפשיץ ("תפארת ישראל"), ההנחיה לאדם להשתמש ביצר הרע שלו ולהיות "עז כנמר" מעוררת שאלה.
- הסבר את השאלה, וכתוב את תשובתו על שאלה זו.
- ב. בכמה מקהילות ישראל נהוג לכתוב "שטר תנאים" לפני החתונה. מהו התוכן של שטר זה, ובאיזה שלב כותבים אותו?
- ג. על פי הרב מרדכי אליהו, בדיקת "הפסק טהרה" היא "הבדיקה החשובה ביותר לטהרתה של האישה". מהי בדיקת "הפסק טהרה", ומדוע בדיקה זו היא החשובה ביותר לטהרתה של האישה?

עליך לענות על פרק שני או על פרק שלישי, לפי התכנים שלמדת.

פרק שלישי (36 נקודות)

אם למדת פרקים א'-ו', י'-י"ד מהחבורת, ענה על שלוש מן השאלות 11-15 (לכל שאלה – 12 נקודות).

11. יצר ויצירה

א. על פי הרמב"ם, איסור נגיעה של חיבה בין איש לאישה שאסורים זה לזה הוא איסור מן התורה, ואילו

על פי הרמב"ן, איסור זה הוא מדברי חכמים.

(1) הסבר את עמדתו של כל אחד מהם.

(2) על פי הראי"ה קוק, מהו המצב שבו יסכים הרמב"ן לדעת הרמב"ם?

(8 נקודות)

ב. ריקודים מעורבים של גברים ונשים אסורים אף אם אין שום מגע בין הרוקדים לרוקדות.

כתוב סיבה אחת לאיסור זה. (4 נקודות)

12. מחויבויות שבין איש לאשתו

א. "תיקנו חכמים שיהיו מעשה ידי האישה כנגד מזונותיה" (רמב"ם, הלכות אישות, י"ב, ד').

(1) הסבר תקנה זו. בתשובתך הסבר את המילים המודגשות בקו.

(2) מהו הטעם לתקנה זו?

(9 נקודות)

ב. הסבר כיצד בזכות הכתובה משתפר מצבה של האישה במקרה שהיא מתגרשת או מתאלמנת. (3 נקודות)

13. קרבה בין האיש לאישה

א. "אם אחרת יקח לו שארה כסותה וענתה לא יגרע" (שמות, כ"א, י').

(1) הסבר בלשונך את שלוש החובות שבפסוק זה.

(2) כתוב מהו ההקשר בתורה שבו מוזכרות חובות אלו, והסבר כיצד למדו חכמים מפסוק זה את חובות הבעל

לאשתו.

(8 נקודות)

ב. "אף על פי שאשתו של אדם מותרת לו... ראוי לו... שינהיג עצמו בקדושה" (רמב"ם, הלכות דעות).

על פי הרמב"ם, כתוב שני דברים שאדם צריך להקפיד עליהם בזמן קיום חיי אישות. (4 נקודות)

14. סוגה בשושנים — קרבה וריחוק בחיי הזוגיות

- א. בנות ישראל החמירו על עצמן והשוו את דין הנידה לדין הזבה.
כתוב טעם אחד לחומרה זו. (4 נקודות)
- ב. (1) "ואל אשה בנדת טמאתה לא תקרב לגלות ערֶוֹתָה" (ויקרא, י"ח, י"ט).
כתוב שני איסורים שנכללים בציווי "לא תקרב".
(2) האיסור לחיות חיי אישות עם אישה נידה נכתב בתורה בסמיכות לאיסור לשאת אחות.
מה לומדים מסמיכות זו?
(8 נקודות)

15. שאלות קצרות

- ענה בקצרה על שניים מן הסעיפים א-ג (לכל סעיף — 6 נקודות).
- א. "יהודה בן תימא אומר הווי עז כנמר" (אבות, פרק ה', משנה כ').
לפי הרב ישראל ליפשיץ ("תפארת ישראל"), ההנחיה לאדם להשתמש ביצר הרע שלו ולהיות "עז כנמר" מעוררת שאלה.
הסבר את השאלה, וכתוב את תשובתו על שאלה זו.
- ב. בכמה מקהילות ישראל נהוג לכתוב "שטר תְּנָאִים" לפני החתונה.
מהו התוכן של שטר זה, ובאיזה שלב כותבים אותו?
- ג. "אסור לו לאדם שישאה את אשתו אפילו שעה אחת בלא כתובה" (בבא קמא, פט, ע"א).
מהו הטעם להלכה זו?

בהצלחה!